

Latvijas amatierteātru reģionu skate „Gada izrāde 2014”

Latvijas Nacionālā kultūras centra organizētajā amatierteātru reģionu skatē „Gada izrāde 2014” noskatījies 58 izrādes piecos Latvijas reģionos, kā arī atsevišķā skates segmentā 4 izrādes Raiņa un Aspazijas jubilejas dienu ietvaros.

Otro gadu pēc kārtas vērtējot amatierteātru iestudējumus visā Latvijā, ar noteiktu pārliecību varu apstiprināt jau pagājušogad novēroto tendenci, ka visus iestudējumus iespējams iedalīt vairākās grupās:

1) izrādes, kuru realizācija visos teātra kā mākslas veida aspektos (dramaturģiskā materiāla izvēle, režija, aktierspēle, vizuālais un skaniskais noformējums) ne tikai ir labā, savām iespējām atbilstošā līmenī, bet arī piedāvā novatorisku režisorisko risinājumu un meistarības ziņā tuvojas profesionālai mākslai. Spilgtākie piemēri: Rīgas VEF teātra izrāde „Garā nakts 1934” (rež. A.Krūmiņš) – konceptuāls intelektuāli dokumentālā teātra paraugs; Balvu Tautas teātra „Apsolītā zeme” (rež. V.Resne) un Ogres Tautas teātra „Omartija kundze” (rež. J.Kaijaks) – tradicionāls, laba līmeņa reālpsiholoģisks teātris; Rēzeknes pilsētas teātra-studijas „Joriks” izrāde „Melnais mūks” (rež. M.Miļķis), Rēzeknes Tautas teātra „Patentēts inteliģents” (rež. M.Zaļaiskalns), LU Studentu teātra „Otello” (rež. V.Klintsons) – teatrāls un nosacīts, t.s. spēles teātris; Kuldīgas Kustību teātra *Purple Line* miniatūrā pantomīma vienai aktrisei „Spēles sākums”.

2) izrādes - eksperimenti, kuras raksturo oriģināla režijas iecere, kas dažādu iemeslu dēļ (literārā materiāla kvalitātes, izrādes veidotāju profesionālo *instrumentu* nepietiekamības u.c.) realizējusies ar mainīgām sekmēm, bet bijusi nozīmīga kā jaunas pieredzes apguves process. Piemēram, Liepājas Tautas teātra izrāde „Ilgās Ziemassvētku pusdienas” un Priekules drāmas kopas „Negausīgie ierāvēji” (abām rež. I.Kalnarāja), Ausekļa Limbažu teātra izrādes „Taurenīt, taurenīt” (rež. I.Kalniņa) un „Neuzticības bauda” (rež. D.Jonovs), Ventspils teātra „Jūlijas jaunkundze” (rež. A.Krūmiņš), Valkas pilsētas teātra „Uzgaidāmā telpa nr.13 trijiem” (rež. A.Ikšelis), Jelgavas Jaunā teātra „Uz kailas pannas” (rež. R.Svjatskis) un Jelgavas Studentu teātra „Mežainis” (rež. A.Kacena), Rēzeknes krievu Tautas teātra „Natašas sapnis” u.c.

3) satura un formas ziņā korekti iestudējumi, balstīti kvalitatīvā literārajā materiālā, kas pilda galvenokārt tradīciju saglabājošo, kultūrizglītojošo un/vai gaumīgas izklaides funkciju. Raksturīgākie piemēri: Ā.Alunāna Jelgavas teātra „Skrandaiņi un augstmaņi” (rež. A.Matisons un A.Bolmanis) un „Zvaigzne iet un deg, un...” (rež. L.Ļefedova), Smiltenes Tautas teātra izrāde „Sievu kari ar Belcebulu” (rež. A.Māsēns), Rūjienas novada amatierteātra *Vitrāža* izrāde „Mans luteklītis”, Līksnas amatierteātra *Maskas* „Jo pliks, jo traks”, Krimūnu tautas nama amatierteātra *Skats* izrāde „Pašu audzināts” (rež. A.Riekstiņa) u.c.

4) lokālā (pagasta, novada) vēsturiskajā pieredzē balstīti uzvedumi, kas amatiermākslā būtu ļoti veicināmi un atbalstāmi. 2014.gada skatē trīs izrādes ar novada kultūrvēsturē balstītu oriģināldramaturģiju pamatoti ieguva augstāko novērtējumu – Blomes amatierteātra izrāde „Austras grāmata” (rež. G.Skadiņa), Kokneses amatierteātra „Gredzens gredzenā” (rež. I.Strazdiņa) un Jūrmalas teātra izrāde „Aspazija. Vakara laivā” (rež. I.Jaunzems).

5) uzvedumi, kuru mākslinieciskais līmenis dažādu iemeslu dēļ ir nepietiekams, lai varētu konkurēt valsts līmeņa atlasē.

Amatiermākslai ir dažādi uzdevumi - gan mākslinieciski, gan sociāli un apkārtējo vidi humanizējoši, tāpēc atbalstāma un veicināma ir katra teātra kolektīva attīstība. Tomēr „Gada izrādes” skates vēlamajiem kritērijiem atbilst tikai pirmo četru grupu izrādes.

Ierosinājumi:

- 1) pārdomāt reģionālo atlasu kritērijus, lai būtu nepārprotami skaidrs, kādā laika periodā oficiālo pirmizrādi piedzīvojušie iestudējumi ir tiesīgi piedalīties attiecīgā gada skatē;
- 2) meklēt ceļus, kā gada skates ekspertu darbu un sadarbību ar režisoriem padarīt abpusēji mērķtiecīgāku (neviens eksperts septiņas izrādes dienā nevarēs objektīvi novērtēt, savukārt ekspertu un režisoru sarunai būtu jābūt brīvprātīgai, ne obligātai);
- 3) atrast optimālo sadarbības modeli starp LNKC pieaicinātajiem amatiereteātra ekspertiem un Latvijas Amatiereteātru asociāciju, lai pirmajiem nerastos iespaids, ka otrie viņiem neuzticas;
- 4) tiem amatiereteātru kolektīvu vadītājiem, kas regulāri gadu no gada piedalās reģionālajās skatēs, vērts sanākt kopā, lai vienotos par fināla skates „Gada izrāde” Rīgā optimālāko formātu.

Līga Ulberte,
Dr.art., teātra zinātniece